

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА імені О. М. БЕКЕТОВА

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ

до проведення практичних занять
із навчальної дисципліни

«ВІДКРИТІ ІННОВАЦІЇ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ
ЕКОНОМІКИ»

*(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання зі спеціальності С1.01 – Економіка та міжнародні
економічні відносини (Економіка))*

Харків
ХНУМГ ім. О. М. Бекетова
2026

Методичні рекомендації до проведення практичних занять із навчальної дисципліни «Відкриті інновації та цифрова трансформація економіки» (для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти всіх форм навчання зі спеціальності С1.01 – Економіка та міжнародні економічні відносини (Економіка) / Харків. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова ; уклад. Т. А. Пушкар. – Харків : ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2026. – 32 с.

Укладач канд. екон. наук, проф. Т. А. Пушкар

Рецензент

Д. О. Серьогіна, кандидат економічних, доцент кафедри економіки та маркетингу Харківського національного університету міського господарства імені О. М. Бекетова

Рекомендовано кафедрою економіки та маркетингу, протокол № 9 від 20 січня 2026 р.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 КОНЦЕПЦІЯ, МОДЕЛІ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІДКРИТИХ ІННОВАЦІЙ	5
Практичне заняття 1 Форми і особливості діяльності інноваційних компаній.....	5
Практичне заняття 2 Обґрунтування вибору платформ відкритих інновацій.....	8
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЦИФРОВІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ.....	11
Практичне заняття 3 Інформатизація економіки як основа розвитку відкритих інновацій.....	11
Практичне заняття 4 Глобалізації інноваційного простору. Сценарії розвитку.....	14
Практичне заняття 5 Порівняльна характеристика провідних країн світу: інноваційність, технологічність, відкритість.....	18
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР	21
Практичне заняття 6 Застосування технології блокчейн в економічних та соціальних проєктах.....	21
Практичне заняття 7 Формування етики науковця та проблеми забезпечення академічної доброчесності в Україні в умовах формування єдиного дослідницького простору.....	24
ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ.....	28
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

ВСТУП

Методичні рекомендації до практичних занять із навчальної дисципліни «Відкриті інновації та цифрова трансформація економіки» розроблено для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти з метою забезпечення належного методичного супроводу освітнього процесу, формування системного розуміння сучасних інноваційних процесів та розвитку практичних навичок аналізу, оцінювання й застосування інструментів відкритих інновацій і цифрової трансформації в економіці.

Актуальність дисципліни зумовлена глибинними змінами, що відбуваються в сучасній економіці під впливом цифровізації, глобалізації, розвитку платформних рішень, мережевої взаємодії, відкритих інноваційних моделей, а також поширення нових форм організації інноваційної діяльності. У цих умовах майбутні фахівці мають розуміти не лише теоретичні засади функціонування відкритого інноваційного простору, а й уміти застосовувати відповідні підходи для аналізу діяльності компаній, вибору платформ відкритих інновацій, оцінювання світового досвіду цифрової трансформації, вивчення впливу глобалізаційних процесів, а також визначення перспектив використання сучасних цифрових технологій в економічних і соціальних проєктах.

Практичні заняття в межах дисципліни спрямовані на поєднання теоретичної підготовки з аналітичною, дискусійною та прикладною роботою. Їх зміст охоплює питання форм і особливостей діяльності інноваційних компаній, обґрунтування вибору платформ відкритих інновацій, ролі інформатизації економіки у розвитку відкритих інновацій, впливу глобалізації на інноваційний простір, порівняльного аналізу інноваційних моделей провідних країн світу, а також українського виміру цифровізації економіки, включно із використанням технологій блокчейн, формування дослідницької етики та дотримання принципів академічної доброчесності.

Метою методичних рекомендацій є надання здобувачам вищої освіти чітких орієнтирів щодо підготовки до практичних занять, виконання навчальних завдань, опрацювання теоретичних положень дисципліни та формування практичних компетентностей у сфері відкритих інновацій і цифрової трансформації економіки. Рекомендації можуть бути використані як під час аудиторної роботи, так і в процесі самостійного опрацювання матеріалу.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1 КОНЦЕПЦІЯ, МОДЕЛІ ТА МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІДКРИТИХ ІННОВАЦІЙ

Практичне заняття 1 Форми і особливості діяльності інноваційних компаній

Питання до заняття

1. Переваги і недоліки моделі закритих інновацій.
2. Обговорення можливостей використання моделі закритих інновацій на підприємствах України.
3. Ситуаційні завдання «Створення моделі відкритих інновацій».

Мета заняття – сформулювати у здобувачів вищої освіти розуміння суті моделей закритих і відкритих інновацій, їх переваг, недоліків та умов застосування, а також розвинути навички аналізу можливостей упровадження моделі відкритих інновацій у діяльність українських компаній.

У процесі практичного заняття здобувачі вищої освіти повинні:

- 1) з'ясувати суть і особливості моделі закритих інновацій;
- 2) визначити її переваги та недоліки;
- 3) обговорити можливості використання моделі закритих інновацій у діяльності українських компаній;
- 4) проаналізувати передумови переходу від закритої до відкритої моделі інновацій;
- 5) на основі ситуаційних завдань запропонувати варіанти створення моделі відкритих інновацій для будівельних компаній України.

Питання для обговорення

1. Суть моделі закритих інновацій.

Закрита модель інновацій ґрунтується на припущенні, що всі етапи інноваційного процесу мають здійснюватися всередині компанії – від генерації ідеї до розроблення, тестування, впровадження та комерціалізації результату. За такого підходу компанія покладається переважно на власний кадровий, науково-технічний, фінансовий і організаційний потенціал.

2. Особливості моделі закритих інновацій.

Для цієї моделі характерними є високий рівень внутрішнього контролю, обмежений доступ зовнішніх учасників до інноваційного процесу, зосередження знань і розробок у межах однієї організації, захист інтелектуальної власності та прагнення мінімізувати витік інформації.

Переваги моделі закритих інновацій:

- високий рівень контролю над розробками;
- збереження комерційної таємниці;
- концентрація прав на результати інноваційної діяльності;
- можливість формування власних науково-дослідних напрямів;
- зниження ризику копіювання розробок конкурентами.

Серед недоліків варто виокремити:

- значні витрати на власні дослідження та розробки;
- обмеженість джерел нових ідей;
- повільна адаптація до технологічних змін;
- ризик інноваційної ізоляції;
- складність масштабування розробок без зовнішніх партнерів.

3. *Можливості використання моделі закритих інновацій у діяльності українських компаній.*

Доцільність використання цієї моделі залежить від галузі, масштабу діяльності, рівня технологічної складності продукції, необхідності захисту критичних технологій, фінансових можливостей і рівня конкуренції. В українських умовах закрыта модель може бути виправданою у сферах, де важливими є технологічна безпека, захист комерційної інформації, спеціалізовані виробничі рішення або обмежений доступ до зовнішніх партнерських мереж.

4. *Передумови переходу до відкритої моделі інновацій.*

Відкрита модель стає актуальною за умови пришвидшення технологічних змін, нестачі власних ресурсів для повного циклу інновацій, потреби у партнерстві з університетами, стартапами, науковими установами, постачальниками цифрових рішень та інвесторами. Формування такої моделі передбачає визначення пріоритетів інноваційного розвитку, вибір партнерів, створення механізмів обміну знаннями, визначення правил взаємодії, захисту інтелектуальної власності та організації спільного впровадження інновацій.

Практичні кейси

Кейс 1 Вибір моделі інноваційного розвитку для будівельної компанії.

Будівельна компанія працює на регіональному ринку та стикається з необхідністю впровадження цифрових рішень для управління проєктами, контролю витрат і моніторингу виконання робіт. Керівництво розглядає два варіанти: створення власного внутрішнього підрозділу цифрових розробок або залучення зовнішніх ІТ-партнерів, закладів вищої освіти та консалтингових структур.

Завдання до кейсу:

1. Визначити, які ознаки закритої моделі інновацій можуть бути реалізовані в діяльності компанії.
2. Обґрунтувати переваги й недоліки використання закритої моделі в цій ситуації.
3. Запропонувати доцільний підхід: повністю закриту модель чи поєднання внутрішніх і зовнішніх ресурсів.

Сформулювати пропозиції щодо переходу до моделі відкритих інновацій.

Кейс 2 Вирішення проблемної ситуації «Обмежені ресурси для інноваційного розвитку».

Українська виробнича компанія має ідею щодо створення нового енергоощадного продукту, однак не володіє достатніми фінансовими ресурсами, необхідними цифровими компетентностями та досвідом комерціалізації інноваційних рішень. Водночас компанія побоюється втрати контролю над власною розробкою у разі співпраці із зовнішніми учасниками.

Завдання до кейсу:

1. Визначити, які ризики пов'язані із збереженням винятково закритої моделі інновацій.

2. Оцінити, які зовнішні партнери можуть бути залучені до інноваційного процесу.

3. Запропонувати механізм поєднання захисту інтересів компанії та використання відкритої моделі інновацій.

Побудувати загальну схему моделі відкритих інновацій для цієї компанії.

Кейс 3 Створення моделі відкритих інновацій на підприємствах України.

Компанія планує оновити свою інноваційну стратегію та перейти від епізодичного впровадження нових рішень до системного інноваційного розвитку. Для цього необхідно визначити внутрішні та зовнішні джерела інновацій, окреслити роль партнерів і запропонувати механізм управління взаємодією.

Завдання до кейсу:

1. Визначити внутрішні джерела інновацій компанії.

2. Встановити, які зовнішні учасники можуть бути включені до моделі відкритих інновацій.

3. Скласти спрощену модель відкритих інновацій, що включає:

- джерела ідей;
- учасників взаємодії;
- канали обміну знаннями;
- інструменти впровадження;
- очікувані результати.

4. Обґрунтувати, чому така модель є більш доцільною, ніж винятково закритий формат інноваційної діяльності.

Запитання для самоконтролю та підготовки до заняття:

1. У чому полягає суть моделі закритих інновацій?
2. Які ознаки характеризують закриту модель інноваційної діяльності?
3. Які переваги має модель закритих інновацій для компанії?
4. Які обмеження та недоліки властиві закритій моделі інновацій?
5. За яких умов компанія може обирати закриту модель інноваційного розвитку?
6. Чому в сучасній економіці зростає значення відкритих інновацій?

7. Які чинники зумовлюють перехід компаній до відкритих інноваційних моделей?
8. Які суб'єкти можуть бути учасниками моделі відкритих інновацій?
9. Які ризики супроводжують використання відкритих інновацій?
10. Які існують можливості для впровадження моделі відкритих інновацій у діяльності українських компаній?
11. Яким чином цифрова трансформація впливає на розвиток відкритих інновацій?
12. Які організаційні зміни необхідні для впровадження моделі відкритих інновацій у компанії?

Практичне заняття 2 Обґрунтування вибору платформ відкритих інновацій

Питання до заняття

1. Критерії відбору (обговорення).
2. Види та особливості функціонування.
3. Розробка дорожньої карти інтеграції інноваційної діяльності компанії в платформу відкритих інновацій.

Мета заняття – сформулювати у здобувачів вищої освіти розуміння суті платформ відкритих інновацій, їх видів, особливостей функціонування та критеріїв відбору, а також розвинути навички обґрунтованого вибору платформи відкритих інновацій і розробки дорожньої карти інтеграції інноваційної діяльності компанії у відповідне платформне середовище.

У процесі практичного заняття здобувачі вищої освіти повинні:

- 1) з'ясувати суть платформ відкритих інновацій та їх роль у сучасній інноваційній економіці;
- 2) визначити критерії відбору платформи відкритих інновацій;
- 3) охарактеризувати види платформ відкритих інновацій та особливості їх функціонування;
- 4) проаналізувати досвід інтеграції моделі відкритих інновацій і створення платформ провідними компаніями світу;
- 5) розробити дорожню карту інтеграції інноваційної діяльності компанії в платформу відкритих інновацій

Питання для обговорення

1. Суть платформ відкритих інновацій.

Платформи відкритих інновацій є організаційно-цифровими середовищами, у межах яких забезпечується взаємодія компаній, наукових установ, стартапів, інвесторів, розробників, споживачів та інших учасників інноваційного процесу. Їх призначення полягає у пришвидшенні пошуку ідей, залученні зовнішніх знань, координації спільних розробок, тестуванні рішень і комерціалізації результатів інноваційної діяльності.

2. Критерії відбору платформи відкритих інновацій.

Вибір платформи має здійснюватися з урахуванням сукупності критеріїв, серед яких:

- відповідність стратегічним цілям компанії;
- галузева спеціалізація платформи;
- склад і якість учасників екосистеми;
- доступ до технологій, експертизи та партнерських мереж;
- рівень цифрової зрілості платформи;
- умови захисту інтелектуальної власності;
- фінансові умови участі;
- можливості масштабування інноваційних рішень;
- репутація платформи;
- наявність успішних кейсів взаємодії.

3. Види платформ відкритих інновацій.

Платформи відкритих інновацій можуть відрізнятися за призначенням, формою організації та складом учасників. Серед них можна виокремити:

- корпоративні платформи;
- галузеві платформи;
- цифрові краудсорсингові платформи;
- науково-дослідні та університетські платформи;
- стартап-платформи та акселераційні середовища;
- міжнародні коопераційні платформи для спільної розробки технологій.

4. Особливості функціонування платформ відкритих інновацій.

Такі платформи працюють на основі цифрової взаємодії, мережевої координації та інтеграції внутрішніх і зовнішніх джерел знань. Їх результативність залежить від прозорості правил взаємодії, технологічної інфраструктури, ефективності модерації, довіри між учасниками, механізмів управління даними та розподілу прав на результати спільної діяльності.

5. Світовий досвід інтеграції моделі відкритих інновацій.

Практика провідних компаній світу свідчить, що ефективна участь у платформах відкритих інновацій базується на поєднанні стратегічного бачення, цифрової готовності, партнерської культури, правового врегулювання питань інтелектуальної власності та постійного моніторингу результатів співпраці.

Практичні кейси

Кейс 1 Вибір платформи для технологічної компанії.

Технологічна компанія планує пришвидшити розроблення нового цифрового продукту та шукає платформу відкритих інновацій для співпраці зі стартапами, розробниками програмного забезпечення та експертами з аналітики даних. Перед керівництвом стоїть завдання обрати платформу, яка забезпечить швидкий пошук партнерів, доступ до інноваційних рішень і можливість тестування продукту.

Завдання до кейсу:

1. Визначити критерії, які є пріоритетними для відбору платформи в цій ситуації.

2. Обґрунтувати, який тип платформи є найбільш доцільним для компанії.

3. Оцінити можливі переваги та ризики інтеграції.

Запропонувати короткий алгоритм вибору платформи відкритих інновацій.

Кейс 2 Проблемна ситуація «Галузева невідповідність платформи».

Виробнича компанія розглядає участь у міжнародній платформі відкритих інновацій, яка має високу репутацію, але орієнтована переважно на ІТ-сектор і цифрові сервіси. Компанія працює у сфері промислового виробництва і потребує технологічних рішень для модернізації процесів, енергоефективності та автоматизації.

Завдання до кейсу:

1. Оцінити, чи є галузева невідповідність підставою для відмови від участі у платформі.

2. Визначити, які критерії відбору в цій ситуації слід вважати визначальними.

3. Запропонувати аргументи «за» і «проти» інтеграції компанії в цю платформу.

4. Сформулювати рекомендацію щодо остаточного вибору.

Кейс 3 Розроблення дорожньої карти інтеграції інноваційної діяльності компанії.

Середня за розміром компанія прагне перейти від внутрішньої моделі інноваційної діяльності до відкритої взаємодії із зовнішніми партнерами. Для цього планується використання спеціалізованої платформи відкритих інновацій. Компанія має обмежений досвід цифрової співпраці, але зацікавлена у залученні університетів, стартапів і технологічних партнерів.

Завдання до кейсу:

1. Визначити основні етапи дорожньої карти інтеграції компанії в платформу відкритих інновацій.

2. Окреслити внутрішні бар'єри, які можуть ускладнити процес інтеграції.

3. Запропонувати заходи щодо мінімізації організаційних, правових і технологічних ризиків.

4. Побудувати спрощену дорожню карту з визначенням етапів, відповідальних осіб і очікуваних результатів.

Запитання для самоконтролю та підготовки до заняття:

1. Що потрібно розуміти під платформою відкритих інновацій?

2. Яку роль відіграють платформи відкритих інновацій у сучасній економіці?

3. Які критерії відбору платформи відкритих інновацій є найбільш важливими для компанії?

4. Які види платформ відкритих інновацій можна виокремити?
5. У чому полягають особливості функціонування корпоративних платформ відкритих інновацій?
6. Які переваги отримує компанія від інтеграції у платформу відкритих інновацій?
7. Які ризики можуть супроводжувати участь компанії у платформі відкритих інновацій?
8. Які чинники впливають на результативність функціонування платформи відкритих інновацій?
9. Що має включати дорожня карта інтеграції інноваційної діяльності компанії у платформу відкритих інновацій?
10. Чому важливо враховувати галузеву спеціалізацію платформи?
11. Які елементи світового досвіду використання платформ відкритих інновацій можуть бути корисними для українських компаній?
12. Яким чином цифрова трансформація посилює значення платформ відкритих інновацій?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2 ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ ЕКОНОМІКИ: ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ТА ЦИФРОВІ ВЕКТОРИ РОЗВИТКУ

Практичне заняття 3 Інформатизація економіки як основа розвитку відкритих інновацій

Питання до заняття

1. Значення цифрової трансформації в процесах формування моделі відкритих інновацій (обговорення).
2. Світовий досвід розвитку інформаційного суспільства : можливості для України (обговорення).

Мета заняття – сформувати у здобувачів вищої освіти цілісне розуміння ролі інформатизації та цифрової трансформації економіки у становленні відкритих інновацій, розвинути навички аналізу світового досвіду формування інформаційного суспільства, а також розвинути вміння оцінювати вплив глобалізації інноваційного простору на інноваційну модель розвитку національної економіки.

У процесі практичного заняття здобувачі вищої освіти повинні:

- 1) з'ясувати зміст інформатизації економіки та її роль у сучасних трансформаційних процесах;
- 2) визначити значення цифрової трансформації у формуванні моделі відкритих інновацій;
- 3) проаналізувати світовий досвід розвитку інформаційного суспільства та оцінити можливості його використання в Україні;

- 4) охарактеризувати вплив глобалізації інноваційного простору на розвиток національної економіки;
- 5) сформувати практичні навички експертного оцінювання чинників цифрового розвитку та інноваційної відкритості;
- 6) обґрунтувати можливі напрями адаптації міжнародного досвіду до українських умов.

Питання для обговорення

1. *Цифрова трансформація як чинник формування моделі відкритих інновацій у світі.*

Цифрова трансформація змінює характер інноваційної діяльності, оскільки створює умови для швидкого обміну знаннями, інтеграції учасників інноваційного процесу, використання цифрових платформ, віддаленої взаємодії, аналітики даних та спільної розробки нових рішень. У світовій практиці саме цифрове середовище стало основою поширення відкритих інноваційних моделей.

2. *Світові тенденції цифрової трансформації та їх вплив на відкриті інновації.*

У сучасному світі цифрова трансформація супроводжується розвитком платформної економіки, хмарних сервісів, великих даних, штучного інтелекту, цифрових екосистем і мережевої взаємодії. Ці процеси посилюють відкритість інноваційного простору, змінюють способи створення інновацій та пришвидшують їх комерціалізацію.

3. *Світовий досвід розвитку інформаційного суспільства.*

Розвиток інформаційного суспільства у провідних країнах світу базується на системному поєднанні цифрової інфраструктури, якісної освіти, цифрових навичок населення, електронного врядування, відкритості даних, підтримки інноваційної діяльності та цифрової взаємодії між державою, бізнесом і наукою.

4. *Досвід для України в умовах цифрової трансформації економіки.*

Адаптація світового досвіду не може бути механічною. Вона потребує врахування стану національної економіки, інституційного середовища, рівня цифрової зрілості, ресурсних обмежень та стратегічних пріоритетів держави. Саме тому важливо не тільки описувати міжнародні приклади, а й оцінювати їх реальну придатність для українських умов.

5. *Проблеми та обмеження цифрової трансформації у процесах формування відкритих інновацій.*

Попри суттєві переваги цифрова трансформація спричиняє й низку проблем: нерівномірний доступ до цифрової інфраструктури, дефіцит цифрових компетентностей, ризики кібербезпеки, складність захисту інтелектуальної власності, зростання технологічної залежності. Ці фактори впливають на ефективність упровадження відкритих інноваційних моделей.

6. *Роль цифрових технологій у розширенні можливостей відкритих інновацій.*

Цифрові технології допомагають поєднувати ресурси різних учасників, залучати зовнішню експертизу, скорочувати витрати на координацію інноваційної діяльності та розширювати доступ до глобальних джерел знань. Завдяки цьому модель відкритих інновацій набуває більшої гнучкості, масштабованості та результативності.

Практичні кейси

Кейс 1 Проблемна ситуація «Цифрові можливості є, відкритих інновацій немає».

Компанія активно використовує сучасні цифрові інструменти: електронний документообіг, CRM-системи, корпоративні платформи комунікації, аналітичні сервіси. Проте інноваційна діяльність залишається закритою, а зовнішні партнери майже не залучаються до створення нових рішень.

Завдання до кейсу:

1. Пояснити, чому цифровізація сама не гарантує переходу до відкритих інновацій.
2. Визначити, яких організаційних змін бракує компанії.
3. Оцінити, які елементи моделі відкритих інновацій можуть бути впроваджені на основі наявної цифрової бази.
4. Сформулювати висновок щодо взаємозв'язку цифрової трансформації та відкритих інновацій.

Кейс 2 Світовий досвід розвитку інформаційного суспільства, що може використати Україна.

Аналітична група готує доповідь про світовий досвід розвитку інформаційного суспільства. Необхідно не просто перелічити зарубіжні приклади, а визначити, які саме підходи, інструменти та механізми є корисними для України з урахуванням її економічних та інституційних умов.

Завдання до кейсу:

1. Визначити основні складові розвитку інформаційного суспільства у світовій практиці.
2. Окреслити, які з них є найбільш актуальними для України.
3. Визначити, які міжнародні підходи можуть бути адаптовані в українських умовах.
4. Підготувати короткий узагальнений висновок у формі тез для доповіді.

Кейс 3 Прослуховування та обговорення доповідей: аналітична оцінка досвіду для України.

Під час заняття здобувачі вищої освіти презентують доповіді, присвячені світовому досвіду розвитку інформаційного суспільства. Завдання групи полягає не лише у сприйнятті матеріалу, а й у критичному аналізі почутого, виокремленні придатних для України практик та визначенні обмежень їх застосування.

Завдання до кейсу:

1. Виокремити з доповідей найбільш успішні практики розвитку інформаційного суспільства.
2. Оцінити, які з них можуть бути використані в Україні без значних змін, а які потребують адаптації.
3. Сформулювати перелік можливостей і обмежень для впровадження такого досвіду в Україні.
4. Підготувати узагальнений висновок за результатами прослуховування доповідей.

Запитання для самоконтролю та підготовки до заняття:

1. У чому полягає суть інформатизації економіки та яке її значення в сучасних умовах?
2. Чим відрізняються інформатизація, цифровізація та цифрова трансформація економіки?
3. Як цифрова трансформація впливає на формування моделі відкритих інновацій?
4. Чому цифрове середовище стало основою поширення відкритих інноваційних моделей у світі?
5. Які світові тенденції цифрової трансформації найбільше впливають на розвиток відкритих інновацій?
6. Яку роль відіграють цифрові технології у розширенні можливостей відкритих інновацій?
7. Які проблеми та обмеження супроводжують цифрову трансформацію у процесах формування відкритих інновацій?
8. Які складові формують інформаційне суспільство у світовій практиці?
9. Які елементи світового досвіду розвитку інформаційного суспільства можуть бути корисними для України?
10. Чому адаптація міжнародного досвіду цифрового розвитку має здійснюватися з урахуванням українських умов?

Практичне заняття 4 Глобалізація інноваційного простору. Сценарії розвитку

Питання до заняття

1. Ділова гра «Оцінка впливу глобалізації інноваційного простору на інноваційну модель розвитку національної економіки» (використання експертних методів оцінювання. Методи групової роботи).

Мета заняття – сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння суті глобалізації інноваційного простору, її впливу на інноваційну модель розвитку національної економіки, а також розвинути навички експертного оцінювання можливостей, ризиків і сценаріїв розвитку інноваційного середовища в умовах посилення глобальної взаємодії.

У процесі практичного заняття здобувачі вищої освіти повинні з'ясувати суть глобалізації інноваційного простору та її сучасні прояви;

- 1) визначити чинники, що впливають на трансформацію інноваційної моделі розвитку національної економіки;
- 2) проаналізувати позитивні та негативні наслідки глобалізації інноваційного простору;
- 3) розглянути можливі сценарії розвитку національної інноваційної моделі в умовах глобальних змін;
- 4) сформулювати практичні навички групової роботи, експертного оцінювання та підготовки узагальнених висновків;
- 5) обґрунтувати пропозиції щодо підвищення адаптивності національної економіки до змін глобального інноваційного середовища.

Питання для обговорення

1. Суть глобалізації інноваційного простору.

Глобалізація інноваційного простору означає посилення міжнародної взаємодії у сфері створення, поширення, обміну та використання знань, технологій, цифрових рішень, інвестиційних ресурсів і дослідницьких результатів. У таких умовах інноваційна діяльність дедалі частіше виходить за межі окремих країн і формується в межах міжнародних мереж, платформ і партнерств.

2. Чинники глобалізації інноваційного простору.

До основних чинників належать розвиток цифрових технологій, пришвидшення обміну інформацією, міжнародна мобільність знань, поширення платформної економіки, інтеграція наукових досліджень, глобальна конкуренція за технології та людський капітал, а також зростання ролі транснаціональних компаній у розвитку інновацій.

3. Вплив глобалізації на інноваційну модель розвитку національної економіки.

Глобалізація розширює доступ до знань, технологій, партнерських мереж і фінансових ресурсів, що створює додаткові можливості для оновлення національної інноваційної системи. Водночас вона посилює конкуренцію, загострює ризики технологічної залежності, відтоку кадрів, втрати контролю над стратегічно важливими розробками та нерівномірності розвитку.

4. Можливості, які створює глобалізація інноваційного простору.

Серед основних можливостей потрібно виокремити пришвидшення трансферу технологій, участь у міжнародних дослідницьких проєктах, розширення інноваційних партнерств, інтеграцію в глобальні цифрові платформи, залучення інвестицій та використання міжнародного досвіду для модернізації національної економіки.

5. Ризики та загрози глобалізації інноваційного простору.

До ризиків належать технологічна залежність, асиметричний доступ до ресурсів, витіснення національних розробників сильнішими глобальними гравцями, втрата інтелектуального потенціалу, зростання залежності від

зовнішніх платформ, нерівномірність цифрового розвитку та вразливість національної економіки до глобальних шоків.

6. Значення експертного оцінювання в аналізі сценаріїв розвитку.

Експертні методи оцінювання дають змогу систематизувати чинники впливу, визначити їх вагомість, порівняти альтернативні сценарії та сформулювати обґрунтовані висновки щодо найбільш імовірних або бажаних траєкторій розвитку національної інноваційної системи.

7. Роль групової роботи у виробленні колективного рішення.

Методи групової роботи дають змогу зіставити різні підходи до оцінювання, узгодити позиції учасників, сформулювати збалансований погляд на наслідки глобалізації інноваційного простору та виробити колективні рекомендації щодо розвитку національної економіки.

Практичні кейси

Кейс 1 Оцінювання можливостей глобалізації для інноваційного розвитку національної економіки.

Аналітична група має оцінити, які саме можливості створює глобалізація інноваційного простору для національної економіки. Необхідно визначити напрями, за якими міжнародна інноваційна взаємодія може сприяти технологічному оновленню, розвитку партнерств, посиленню відкритих інновацій та модернізації економіки.

Завдання до кейсу:

1. Визначити основні можливості, які створює глобалізація інноваційного простору для національної економіки.

2. Згрупувати ці можливості за технологічним, економічним, інституційним і соціальним напрямками.

3. Оцінити, які з них мають найбільше значення для розвитку інноваційної моделі економіки.

Підготувати узагальнений висновок щодо позитивного впливу глобалізації інноваційного простору.

Кейс 2 Проблемна ситуація «Глобалізація як джерело залежності».

Національна економіка активно інтегрується у глобальний інноваційний простір, залучає цифрові платформи, зовнішні технології та міжнародних партнерів. Водночас зростає залежність від імпортованих технологічних рішень, посилюється конкуренція за кваліфікованих фахівців, а частина перспективних розробок комерціалізується за межами країни.

Завдання до кейсу:

1. Визначити основні ризики, які виникають унаслідок такої інтеграції.

2. Оцінити, які з цих ризиків є найбільш небезпечними для національної інноваційної моделі.

3. Запропонувати заходи щодо зниження залежності від зовнішнього інноваційного середовища.

4. Сформулювати висновок щодо балансу між відкритістю та економічною стійкістю.

Кейс 3 Ділова гра «Оцінка впливу глобалізації інноваційного простору на інноваційну модель розвитку національної економіки».

Здобувачі вищої освіти об'єднуються у кілька експертних груп. Кожна група аналізує вплив глобалізації інноваційного простору на національну економіку, оцінює його за визначеними критеріями та представляє результати у формі колективного експертного висновку.

Етапи проведення ділової гри:

1. Формування експертних груп.
2. Визначення переліку критеріїв оцінювання впливу глобалізації інноваційного простору.
3. Обговорення проблемних ситуаційних завдань у групах.
4. Експертне оцінювання чинників і сценаріїв розвитку.
5. Представлення та обговорення результатів групової роботи.
6. Формування підсумкового колективного висновку.

Орієнтовні критерії оцінювання:

- доступ до міжнародних знань і технологій;
- рівень інтеграції у глобальні інноваційні мережі;
- вплив на внутрішній інноваційний потенціал;
- ризик технологічної залежності;
- вплив на конкурентні позиції національної економіки;
- можливості адаптації міжнародного досвіду.

Завдання до ділової гри:

1. Визначити перелік чинників, які формують вплив глобалізації інноваційного простору.
2. Оцінити їх силу та напрям впливу експертним методом.
3. Визначити, який сценарій розвитку є найбільш імовірним або найбільш доцільним для національної економіки.
4. Підготувати короткий колективний висновок за результатами ділової гри.

Запитання для самоконтролю та підготовки до заняття:

1. У чому полягає суть глобалізації інноваційного простору?
2. Які чинники зумовлюють розвиток глобального інноваційного середовища?
3. Як глобалізація впливає на інноваційну модель розвитку національної економіки?
4. Які можливості створює глобалізація для розвитку інноваційної діяльності?
5. Які ризики супроводжують інтеграцію у глобальний інноваційний простір?
6. У чому полягає відмінність між відкритістю інноваційного середовища та технологічною залежністю?
7. Які сценарії розвитку національної інноваційної моделі можна виокремити?

8. Які критерії доцільно використовувати для оцінювання впливу глобалізації інноваційного простору?

9. Яке значення мають експертні методи оцінювання у дослідженні інноваційних процесів?

10. Чому методи групової роботи є доцільними під час аналізу сценаріїв розвитку?

11. Які заходи можуть посилити позитивний вплив глобалізації на національну економіку?

12. Які підходи до розвитку інноваційної моделі є найбільш доцільними в сучасних умовах?

Практичне заняття 5 Порівняльна характеристика провідних країн світу: інноваційність, технологічність, відкритість

Питання до заняття

1. Обговорення моделей інноваційного розвитку провідних країн світу: досвід і практика для національної економіки.

2. Обговорення доповідей на дану тему.

Мета заняття – сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння особливостей моделей інноваційного розвитку провідних країн світу, розвинути навички порівняльного аналізу їх інноваційності, технологічності та відкритості, а також сформувати вміння визначати можливості використання світового досвіду для національної економіки.

У процесі практичного заняття здобувачі вищої освіти повинні:

1) з'ясувати особливості моделей інноваційного розвитку провідних країн світу;

2) визначити чинники, що забезпечують високий рівень інноваційності, технологічності та відкритості національних економік;

3) проаналізувати світові стратегії формування інформаційного суспільства;

4) оцінити можливості використання міжнародного досвіду для розвитку національної економіки;

5) сформувати навички порівняльного аналізу та критичного оцінювання зарубіжних практик;

6) обґрунтувати доцільні напрями адаптації світового досвіду до українських умов.

Питання для обговорення

1. *Моделі інноваційного розвитку провідних країн світу.*

Провідні країни світу реалізують різні моделі інноваційного розвитку, які відрізняються за роллю держави, рівнем участі бізнесу, характером взаємодії науки та виробництва, масштабами цифровізації та ступенем інтеграції у глобальний інноваційний простір. Порівняння цих моделей дає змогу виявити чинники, що забезпечують стійкий технологічний розвиток.

2. Інноваційність як характеристика сучасної економіки.

Інноваційність визначається здатністю економіки створювати, впроваджувати та поширювати нові знання, технології, продукти й організаційні рішення. Вона залежить від стану науково-дослідної сфери, фінансування інновацій, взаємодії учасників інноваційного процесу та якості інституційного середовища.

3. Технологічність національної економіки та її чинники.

Технологічність відображає рівень розвитку та впровадження сучасних технологій у виробництві, управлінні, цифрових сервісах і суспільних процесах. Вона формується під впливом цифрової інфраструктури, інвестицій у дослідження та розробки, якості людського капіталу, а також ефективності державної політики у сфері технологічного розвитку.

4. Відкритість як передумова інноваційного розвитку.

Відкритість національної економіки виявляється у здатності інтегруватися в міжнародні мережі знань, цифрові платформи, наукові партнерства та глобальні технологічні ланцюги. Високий рівень відкритості створює умови для доступу до нових технологій, але водночас висуває підвищені вимоги до конкурентоздатності національної економіки.

5. Стратегії формування інформаційного суспільства у світовій практиці.

У різних країнах стратегії формування інформаційного суспільства базуються на розвитку цифрової інфраструктури, електронного врядування, цифрової освіти, інноваційної екосистеми, відкритих даних та стимулюванні цифрової участі громадян і бізнесу. Такі стратегії є складниками ширших моделей цифрової трансформації національних економік.

6. Практичне значення світового досвіду для національної економіки.

Досвід провідних країн світу має значення не як набір готових рецептів, а як джерело перевірених підходів, інструментів і механізмів, які можуть бути адаптовані до українських умов. Його використання потребує критичного аналізу, врахування інституційних обмежень і реального рівня цифрової та інноваційної готовності країни.

Практичні кейси

Кейс 1 Порівняння моделей інноваційного розвитку провідних країн світу.

Аналітичній групі необхідно порівняти підходи кількох провідних країн світу до організації інноваційного розвитку. Потрібно визначити, які елементи забезпечують високий рівень інноваційності, технологічності та відкритості, а також які з них мають найбільше практичне значення для національної економіки.

Завдання до кейсу:

1. Визначити критерії порівняння моделей інноваційного розвитку країн.
2. Охарактеризувати спільні та відмінні ознаки обраних моделей.
3. Визначити, які чинники є вирішальними для досягнення високих результатів.

4. Підготувати узагальнений висновок щодо можливостей використання цього досвіду в Україні.

Кейс 2 Проблемна ситуація «Висока технологічність без достатньої відкритості».

Країна демонструє значні результати у сфері технологічного розвитку, активно впроваджує цифрові рішення та підтримує високотехнологічне виробництво. Водночас її інноваційне середовище залишається недостатньо відкритим для міжнародної співпраці, обміну знаннями та зовнішніх партнерств.

Завдання до кейсу:

1. Оцінити, як обмежена відкритість впливає на інноваційний розвиток країни.
2. Визначити переваги й недоліки такої моделі.
3. Обґрунтувати, чи може високий рівень технологічності компенсувати недостатню відкритість.
4. Сформулювати висновок щодо збалансованості інноваційної моделі розвитку.

Кейс 3 Інтеграція світового досвіду в національну економіку.

Експертна група отримала завдання визначити, які елементи інноваційних моделей провідних країн світу можуть бути використані для посилення інноваційності, технологічності та відкритості національної економіки. Потрібно врахувати ресурсні обмеження, стан інституційного середовища, рівень цифрової інфраструктури та особливості національного розвитку.

Завдання до кейсу:

1. Визначити напрями світового досвіду, що є найбільш придатними для адаптації в Україні.
2. Оцінити можливі бар'єри впровадження такого досвіду.
3. Запропонувати заходи щодо його адаптації до національних умов.
4. Сформулювати практичні рекомендації для розвитку національної економіки.

Запитання для самоконтролю та підготовки до заняття:

1. У чому полягають особливості моделей інноваційного розвитку провідних країн світу?
2. Які чинники визначають високий рівень інноваційності національної економіки?
3. Що характеризує технологічність сучасної економіки?
4. Яке значення має відкритість для інноваційного розвитку країни?
5. За якими критеріями можна порівнювати інноваційні моделі різних країн?
6. Які складові формують стратегії розвитку інформаційного суспільства у світовій практиці?

7. Які бар'єри можуть виникати під час адаптації світового досвіду в Україні?

8. Які напрями посилення інноваційності, технологічності та відкритості є найбільш актуальними для національної економіки?

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 3 ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ФОРМУВАННЯ ВІДКРИТОГО ІННОВАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ: УКРАЇНСЬКИЙ ВИМІР

Практичне заняття 6 Застосування технології блокчейн в економічних та соціальних проєктах

Питання до заняття

1. Види та особливості блокчейну.
2. Розвиток криптовалют та огляд ринків криптовалют.
3. Перспективи смарт контактів в сучасному бізнесі.
4. Реалізація соціальних проєктів на базі блокчейн-технологій.

Мета заняття – сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння суті технології блокчейну, її видів, переваг, недоліків та можливостей застосування в економічних і соціальних проєктах, а також розвинути навички аналізу перспектив використання криптовалют, смарт-контактів і блокчейн-рішень у сучасному цифровому середовищі.

У процесі практичного заняття здобувачі вищої освіти повинні:

- 1) з'ясувати суть технології блокчейну, її види та особливості функціонування;
- 2) визначити переваги та недоліки блокчейн-технологій у сучасній економіці;
- 3) проаналізувати розвиток криптовалют і особливості функціонування ринків криптовалют;
- 4) охарактеризувати перспективи використання смарт-контактів у сучасному бізнесі;
- 5) розглянути практику реалізації соціально-економічних проєктів на базі блокчейн-технологій;
- 6) сформувати навички аналізу прикладних ситуацій, пов'язаних із використанням блокчейн-рішень у господарській і соціальній діяльності.

Питання для обговорення

1. Суть технології блокчейну та її базові характеристики.

Блокчейн є розподіленою цифровою системою збереження даних, у якій інформація фіксується у вигляді послідовно пов'язаних блоків. Вона забезпечує прозорість записів, стійкість до несанкціонованих змін, децентралізований

характер збереження інформації та збільшення довіри між учасниками цифрової взаємодії.

2. Види блокчейну та особливості їх функціонування.

У практиці застосовуються публічний, приватний, консорціумний і гібридний блокчейни. Публічний блокчейн характеризується відкритим доступом і високим рівнем децентралізації. Приватний контролюється визначеним колом учасників. Консорціумний варіант передбачає спільне управління мережею кількома організаціями. Гібридний поєднує ознаки відкритих і контрольованих систем.

3. Переваги та недоліки блокчейн-технології.

До переваг належать прозорість, надійність збереження даних, скорочення посередництва, підвищення швидкості цифрової взаємодії та можливість автоматизації окремих процесів. До недоліків належать висока енерговитратність окремих рішень, складність масштабування, нормативна невизначеність, технологічна складність упровадження та ризики, пов'язані з недостатнім правовим регулюванням.

4. Розвиток криптовалют і особливості ринків криптовалют.

Криптовалюти є цифровими активами, що функціонують на базі блокчейн-технологій. Їх розвиток супроводжується розширенням сфер використання, формуванням криптовалютних ринків, збільшенням уваги інвесторів та державних регуляторів. Водночас цей сегмент характеризується високою ризиковістю, швидким змінюванням інструментів і значною залежністю від регуляторного середовища.

5. Смарт-контакти та їх перспективи в сучасному бізнесі.

Смарт-контакти є цифровими алгоритмами, що автоматично виконують визначені умови угоди після настання заздалегідь установлених подій. Їх застосування відкриває можливості для автоматизації договірних відносин, підвищення прозорості операцій, зменшення витрат на адміністрування та скорочення часу виконання зобов'язань.

6. Застосування блокчейну в соціально-економічних проєктах.

Блокчейн може використовуватися у проєктах, пов'язаних із цифровою ідентифікацією, реєстрами, відстеженням ресурсів, прозорістю фінансування, соціальними виплатами, контролем гуманітарної допомоги, медичними даними, освітніми сертифікатами та іншими напрямками, де потрібні довіра, простежуваність і захищеність інформації.

Практичні кейси

Кейс 1 Вибір виду блокчейну для бізнес-проєкту.

Компанія планує створити цифрову систему обліку операцій між постачальниками, логістичними партнерами та замовниками. Перед нею стоїть завдання обрати найбільш доцільний вид блокчейну з урахуванням потреби у прозорості, контролі доступу, швидкості обробки інформації та захисті даних.

Завдання до кейсу:

1. Визначити, які вимоги ставляться до майбутньої системи.

2. Порівняти публічний, приватний, консорціумний і гібридний блокчейни.

3. Обґрунтувати, який вид блокчейну є найбільш доцільним для цього проєкту.

4. Сформулювати переваги й обмеження запропонованого рішення.

Кейс 2 Проблемна ситуація «Криптовалютний проєкт без належної оцінки ризиків».

Стартап планує запустити платформу для розрахунків із використанням криптовалют, вважаючи це швидким шляхом до масштабування діяльності. Водночас команда не провела належного аналізу коливань ринку, регуляторних вимог, ризиків безпеки та рівня довіри потенційних користувачів.

Завдання до кейсу:

1. Визначити основні ризики реалізації такого проєкту.

2. Оцінити, які чинники ринку криптовалют можуть вплинути на його результативність.

3. Обґрунтувати, які передумови потрібно врахувати до запуску платформи.

4. Підготувати висновок щодо доцільності використання криптовалют у цій ситуації.

Кейс 3 Соціальний проєкт на базі блокчейн-технології.

Громадська організація планує реалізувати соціальний проєкт із прозорого розподілу благодійної допомоги. Для підвищення довіри донорів і учасників проєкту пропонується використати блокчейн-рішення, яке дозволить простежувати рух ресурсів від моменту надходження до кінцевого використання.

Завдання до кейсу:

1. Визначити, які проблеми соціального проєкту може вирішити блокчейн-технологія.

2. Оцінити, які дані доцільно фіксувати в системі.

3. Визначити ризики та обмеження використання блокчейну в цьому проєкті.

4. Підготувати коротке обґрунтування доцільності застосування блокчейн-рішення.

Запитання для самоконтролю та підготовки до заняття:

1. У чому полягає суть технології блокчейну?

2. Які види блокчейну використовуються в сучасній практиці?

3. Які переваги має блокчейн-технологія порівняно з традиційними системами обліку даних?

4. Які недоліки та обмеження супроводжують використання блокчейн-рішень?

5. Які особливості характеризують розвиток криптовалют і ринків криптовалют?

6. У чому полягає суть смарт-контактів та які перспективи їх використання в бізнесі?
7. У яких економічних і соціальних проєктах може застосовуватися блокчейн?
8. Які чинники впливають на результативність соціально-економічних проєктів на базі блокчейн-технологій?
9. Які ризики слід враховувати під час використання криптовалют і смарт-контактів?
10. Які напрями застосування блокчейн-технологій мають найбільші перспективи в сучасному цифровому середовищі?

Практичне заняття 7 Формування етики науковця та проблеми забезпечення академічної доброчесності в Україні в умовах формування єдиного дослідницького простору

Питання до заняття

1. Практичні аспекти використання наукометричних баз для пошуку інформації.
2. Ознайомлення з наукометричними базами (Scopus, Web of Science, Google Academia та інші).
3. Обговорення питань дотримання академічної доброчесності.
4. Ситуаційні проблемні завдання з використання інформаційних джерел і етики цитування.

Мета заняття – сформувані у здобувачів вищої освіти розуміння суті академічної доброчесності та етики наукових досліджень, розвинути навички використання наукометричних баз для пошуку наукової інформації, а також сформувані вміння критично оцінювати інформаційні джерела, дотримуватися правил цитування і застосовувати принципи академічної доброчесності в умовах розвитку відкритої науки та формування єдиного дослідницького простору.

У процесі практичного заняття здобувачі вищої освіти повинні:

- 1) з'ясувати суть академічної доброчесності та етики наукових досліджень;
- 2) визначити основні види порушень академічної доброчесності;
- 3) охарактеризувати практичні аспекти використання наукометричних баз для пошуку інформації;
- 4) ознайомитися з можливостями Scopus, Web of Science, Google Scholar та інших інформаційно-аналітичних ресурсів;
- 5) сформувані навички добору релевантних наукових джерел і критичного оцінювання їх якості;
- 6) опанувати правила цитування та коректного використання інформаційних джерел;
- 7) оцінити значення Європейського дослідницького простору та платформ відкритої науки для розвитку науки в Україні.

Питання для обговорення

1. *Суть академічної доброчесності та її значення в сучасному науковому середовищі.*

Академічна доброчесність є системою етичних принципів і правил, що регулюють навчальну, наукову та дослідницьку діяльність. Вона передбачає чесність, відповідальність, самостійність, коректне використання джерел, повагу до інтелектуальної праці інших дослідників та недопущення привласнення чужих результатів.

2. *Етика наукових досліджень як складова професійної культури науковця.*

Етика наукових досліджень охоплює норми поведінки дослідника під час збору, аналізу, інтерпретації та представлення результатів дослідження. Її дотримання забезпечує вірогідність наукових результатів, прозорість дослідницького процесу та довіру до наукової діяльності.

3. *Види порушень академічної доброчесності.*

До поширених порушень належать плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, необ'єктивне оцінювання, некоректне співавторство, маніпулювання джерелами та недотримання правил цитування. Їх наслідки виходять далеко за межі формальної помилки: вони руйнують довіру до результатів дослідження та до самого дослідника.

4. *Практичні аспекти використання наукометричних баз для пошуку інформації.*

Наукометричні бази дають змогу здійснювати цілеспрямований пошук наукових публікацій, аналізувати цитованість, відстежувати наукові напрями, знаходити авторів, журнали, інституції та сучасні дослідницькі тренди. Водночас ефективне використання таких ресурсів потребує вміння формувати пошуковий запит, відбирати релевантні матеріали та оцінювати якість джерел.

5. *Можливості Scopus, Web of Science, Google Scholar та інших інформаційних ресурсів.*

Кожна база має свої функціональні особливості. Scopus і Web of Science дають ширші можливості аналітики та відбору рецензованих джерел, тоді як Google Scholar є зручним інструментом для загального академічного пошуку. Однак жодна база не замінює критичного мислення: інструмент лише показує дорогу, але не відповідає за те, куди дослідник нею йде.

6. *Правила цитування та етика використання інформаційних джерел у відкритому цифровому просторі.*

Коректне цитування є обов'язковою умовою наукової роботи. Воно передбачає чітке зазначення автора, джерела, ідеї або фрагмента тексту, що був використаний, а також розмежування власних висновків і запозичених положень. Недбале цитування – це не дрібниця, а коротка дорога до академічних проблем.

7. *Європейський дослідницький простір і платформи відкритої науки: можливості для України.*

Формування єдиного дослідницького простору передбачає посилення міжнародної наукової співпраці, відкритий доступ до результатів досліджень, розвиток цифрових дослідницьких інфраструктур, академічну мобільність і підвищення якості наукової комунікації. Для України це створює можливості інтеграції у міжнародне наукове середовище, але водночас вимагає підвищення стандартів дослідницької етики та академічної відповідальності.

Практичні кейси

Кейс 1 Пошук наукових джерел у наукометричних базах.

Здобувач вищої освіти готує дослідження та має підібрати сучасні наукові джерела за темою цифрової трансформації економіки. Він використовує різні бази даних, але отримує надто широкий перелік матеріалів, частина яких не відповідає темі дослідження або не має достатньої наукової цінності.

Завдання до кейсу:

1. Визначити, які кроки потрібно виконати для підвищення точності пошуку.
2. Пояснити, за якими ознаками потрібно оцінювати релевантність і наукову якість джерел.
3. Окреслити переваги й обмеження використання Scopus, Web of Science та Google Scholar.
4. Підготувати короткий алгоритм пошуку наукової інформації для дослідницької роботи.

Кейс 2 Проблемна ситуація «Джерело знайдено, але його надійність сумнівна».

Здобувач вищої освіти знайшов матеріал через академічний пошук і планує використати його у своїй роботі. Однак публікація розміщена на маловідомому ресурсі, не має чітких вихідних даних, а її науковий статус викликає сумніви.

Завдання до кейсу:

1. Визначити, які критерії потрібно застосувати для оцінювання надійності джерела.
2. Оцінити ризики використання сумнівного матеріалу в науковій роботі.
3. Обґрунтувати, чи доцільно використовувати таке джерело.
4. Сформулювати висновок щодо принципів критичного добору наукової інформації.

Кейс 3 Правила цитування і межа між власним текстом та запозиченням.

Здобувач вищої освіти підготував огляд літератури, у якому використав численні джерела, але не завжди чітко розмежував власні висновки та запозичені положення. У результаті текст виглядає як суміш авторських міркувань і чужих ідей без достатньої прозорості.

Завдання до кейсу:

1. Визначити, у чому полягає проблема організації такого тексту.

2. Пояснити, як правильно оформляти цитати, переказ і узагальнення наукових джерел.

3. Запропонувати підходи до чіткого відокремлення авторської позиції від використаних джерел.

4. Сформулювати правила коректної роботи з цитуванням у науковому тексті.

Кейс 4 Відкрита наука і можливості для України в межах єдиного дослідницького простору.

Наукова група обговорює перспективи інтеграції України до Європейського дослідницького простору. Частина учасників наголошує на нових можливостях для співпраці, інша звертає увагу на вимоги до якості досліджень, дотримання етичних стандартів і конкурентоздатності наукових результатів.

Завдання до кейсу:

1. Визначити можливості, які створює єдиний дослідницький простір для України.

2. Окреслити вимоги, яких мають дотримуватися українські дослідники в умовах відкритої науки.

3. Оцінити, які бар'єри можуть ускладнювати інтеграцію в міжнародне наукове середовище.

4. Підготувати узагальнений висновок щодо перспектив і викликів для України.

Запитання для самоконтролю та підготовки до заняття:

1. У чому полягає суть академічної доброчесності?

2. Яке значення має етика наукових досліджень у професійній діяльності науковця?

3. Які види порушень академічної доброчесності є найбільш поширеними?

4. Які можливості надають наукометричні бази для пошуку наукової інформації?

5. Чим відрізняються Scopus, Web of Science та Google Scholar з позиції дослідницького використання?

6. Які критерії потрібно застосувати для оцінювання наукової якості інформаційного джерела?

7. У чому полягають правила коректного цитування в науковій роботі?

8. Чому недотримання етики цитування розглядається як порушення академічної доброчесності?

9. Які можливості для України створює формування Європейського дослідницького простору та відкритої науки?

10. Які вимоги ставить сучасне міжнародне наукове середовище до якості досліджень і дослідницької етики?

ОРІЄНТОВНІ ТЕМИ ДОПОВІДЕЙ

1. Передумови формування концепції відкритих інновацій у сучасній економіці.
2. Чинники розвитку відкритих інновацій у цифровому середовищі.
3. Цифрові інструменти підтримки відкритих інновацій: суть і напрями використання.
4. Економічні ефекти впровадження відкритих інновацій у діяльність компаній.
5. Соціальні ефекти реалізації моделі відкритих інновацій.
6. Платформи відкритих інновацій як механізм взаємодії учасників інноваційного процесу.
7. Роль університетів і наукових установ у розвитку відкритих інновацій.
8. Партнерські мережі, стартапи та технологічні спільноти у формуванні відкритого інноваційного простору.
9. Механізми комерціалізації результатів відкритих інновацій.
10. Формування нової парадигми відкритих інновацій в Україні.
11. Цифрова трансформація економіки як сучасний етап суспільно-економічного розвитку.
12. Вплив інформаційної революції на розвиток економічних систем.
13. Роль інформаційно-комунікаційних технологій у трансформації сучасної економіки.
14. Теоретичні підходи до розуміння цифрового суспільства та цифрової економіки.
15. Діджиталізація економіки: зміст, етапи та сучасні прояви.
16. Відкрита наука як складова цифрової трансформації суспільства.
17. Взаємозв'язок відкритої науки, цифрової економіки та відкритих інновацій.
18. Стадії формування інформаційного суспільства: міжнародний досвід і сучасні підходи.
19. Пріоритети розвитку цифрового суспільства в умовах глобальних трансформацій.
20. Технологічні особливості сучасного розвитку економіки.
21. Цифрові тренди сучасної економіки та їх вплив на інноваційний розвиток.
22. Глобальні вектори цифрової трансформації та їх значення для національної економіки.
23. Інтернет речей (IoT) як технологічна основа цифровізації економіки.
24. Штучний інтелект у системі цифрової трансформації економіки.
25. Адитивне виробництво як новий етап технологічного розвитку.

26. Технології блокчейн у цифровій економіці: можливості та обмеження.
27. Перспективи використання блокчейн-технологій у соціально-економічних процесах.
28. Інтелектуальна власність в умовах відкритого інформаційного простору.
29. Формування цифрового суспільства в Україні: проблеми та перспективи.
30. Український вимір відкритого інноваційного простору в умовах цифровізації.

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Про схвалення Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки та затвердження плану заходів щодо її реалізації [Електрон. ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 січ. 2018 р. № 67-р // Офіційний вісник України. – Електрон. текст. дані. – 2018. – № 16. – С. 70. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/67-2018-%D1%80#Text>, вільний (дата звернення: 12.12.2025). – Назва з екрана.
2. Україна 2030Е – країна з розвинутою цифровою економікою. – [Електрон. ресурс]. – Електрон. текст. дані. – Режим доступу: <https://strategy.uifuture.org/kraina-z-rozvinutoyu-cifrovoyu-ekonomikoyu.html>, вільний (дата звернення: 12.12.2025). – Назва з екрана.
3. Про віртуальні активи [Електрон. ресурс] : Закон України від 17 лют. 2022 р. № 2074–IX // Відомості Верховної Ради України. – Електрон. текст. дані. – 2023. – № 15. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>, вільний (дата звернення: 12.12.2025). – Назва з екрана.
4. Про платіжні послуги [Електрон. ресурс] : Закон України від 30 червня 2021 р. № 1591 – IX // Відомості Верховної Ради України. – Електрон. текст. дані. – 2023. – № 10–11. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#n1249>, вільний (дата звернення: 12.12.2025). – Назва з екрана.
5. Про основні засади кібербезпеки України [Електрон. ресурс] : Закон України від 5 жовтня 2017 р. № 2163 – VIII // Відомості Верховної Ради. – Електрон. текст. дані. – 2017. – № 45. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>, вільний (дата звернення: 12.12.2025). – Назва з екрана.
6. Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах [Електрон. ресурс] : Закон України від 5 липня 1994 року № 80/94-ВР // Відомості Верховної Ради. – Електрон. текст. дані. – 1994. – № 31. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>, вільний (дата звернення: 12.12.2025). – Назва з екрана.
7. Про електронну комерцію [Електрон. ресурс] : Закон України від 3 вересня 2015 р. № 675–VIII // Відомості Верховної Ради України. – Електрон. текст. дані. – 2015. – № 45. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/675-19#Text>, вільний (дата звернення: 12.12.2025). – Назва з екрана.
8. Tapscott D. The Digital Economy: Promise and Peril in the Age of Networked Intelligence / D. Tapscott. – New York : McGraw-Hill, 1995. – 342 p.
9. Williams L. D. Concepts of Digital Economy and Industry 4.0 in Intelligent and information systems / L. D. Williams // International Journal of Intelligent Networks. – 2021. – Vol. 2. – P. 122–129. – DOI: <https://doi.org/10.1016/j.ijin.2021.09.002>.

10. Проривні технології в економіці і бізнесі (досвід ЄС та практика України у світлі III, IV і V промислових революцій) : навч. посіб. / за ред. Л. Г. Мельника та Б. Л. Ковальова. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 180 с.
11. World Experience of Smart City Development / T. Pushkar, D. Serogina, K. Mykhailova, H. Zhovtyak, H. Sobolieva // Smart Technologies in Urban Engineering. STUE 2022 / ed. by O. Arsenyeva, T. Romanova, M. Sukhonos, Y. Tsegelnyk. – Cham : Springer, 2023. – (Lecture Notes in Networks and Systems ; vol. 536). – DOI: https://doi.org/10.1007/978-3-031-20141-7_55.
12. Plattform Industrie 4.0 [Electronic resource] : site. – Electronic text data. – Constantly updated. – Regime of the access: <https://www.plattform-i40.de/IP/Navigation/DE/Home/home.html>, free (date of the application: 12.12.2025). – Header from the screen.

Електронне навчальне видання

Методичні рекомендації

до проведення практичних занять
з навчальної дисципліни

**«ВІДКРИТІ ІННОВАЦІЇ ТА ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ
ЕКОНОМІКИ»**

*(для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
всіх форм навчання зі спеціальності С1.01 – Економіка та міжнародні
економічні відносини (Економіка))*

Укладач **ПУШКАР** Тетяна Андріївна

Відповідальний за випуск *В. В. Благой*

Редактор *О. А. Норик*

Комп'ютерне верстання : *Т. А. Пушкар, І. В. Волосожарова*

План 2025, поз. 505М

Підп. до друку 01.05.2026. Формат 60 × 84/16.

Ум. друк. арк. 2,0.

Видавець і виготовлювач:

Харківський національний університет
міського господарства імені О. М. Бекетова,

вул. Чорноглазівська, 17, Харків, 61002.

Електронна адреса: office@kname.edu.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:

ДК № 8386 від 14.07.2025.